

Victor CELAC

LEXICOGRAFIA ACTUALĂ ȘI CORPUSURILE ELECTRONICE

Tratarea unor cuvinte învechite sau regionale în DEX

DEX-ul este, pe bună dreptate, cel mai popular dicționar al limbii române apărut în ultimele decenii. Așa cum se afirmă în prefața primei ediții (1975), acest dicționar conține, în primul rând, „*vocabularul românesc actual*” și se adresează unui public larg: „*tuturor celor care folosesc în mod curent limba română*”. În continuare în aceeași prefață se mai afirmă: „*În acest dicționar intră și cuvinte populare, regionale, arhaisme etc., care apar în operele clasice ale literaturii române*”.

În articolul de față ne-am propus să analizăm oportunitatea prezenței unor arhaisme și regionalisme în DEX, din perspectiva surselor avute în vedere la elaborarea unui dicționar cum este DEX-ul: dicționar într-un volum, destinat unui public larg.

Din punctul nostru de vedere, cheștiunea esențială privește criteriul conform căruia despre un cuvânt dat s-ar putea spune că este suficient de învechit, regional sau rar pentru a nu fi înregistrat în DEX, altfel spus, pentru a fi exclus din DEX. Desigur că nu este nevoie să inventăm roata; o sugestie găsim chiar în prefața DEX-ului, citată de noi mai sus: „*În acest dicționar intră și cuvinte populare, regionale, arhaisme etc. care apar în operele clasice ale literaturii române*”. Precum vedem, se are în vedere criteriul dat de ocurențele cuvintelor într-un corpus de surse ale limbii române considerat reprezentativ. Dar, cu această afirmație din prefața DEX-ului, problema nu este rezolvată până la capăt, pentru că nu se precizează ce se înțelege prin acest concept: *operele clasice ale literaturii române*, care anume sunt acestea? Vom reveni cu unele considerații asupra acestui aspect, după ce vom prezenta cele două mari tipuri de surse ale limbii pe care trebuie să le aibă în vedere autorii de dicționare: **1. Sursele primare** și **2. Sursele secundare** (v. anexele).

1. Surse primare: textele propriu-zise, beletristice, științifice, religioase, publicistice etc. În cazul acestui tip de surse, lexicograful găsește cuvintele în contextele lor de utilizare, le analizează semantic, stabilește prin analiză ce sensuri au ele. Am denumit această categorie de surse „surse primare”, deoarece, după părerea noastră, ele reprezintă „mediul natural” în care se desfășoară „viața cuvintelor”. Aceasta este metoda științifică fără de care nu poate fi concepută lexicografia modernă, la care au recurs mari înaintași precum H. Tiktin, L. Șăineanu, S. Pușcariu și colaboratorii săi ș.a.

LR, LIX, nr. 2, p. 207–240, București, 2010

2. Surse secundare: dicționare disponibile, glosare, lucrări dedicate lexicului, formării cuvintelor, terminologiilor etc. Aici lexicograful găsește deja o anumită analiză semantică a cuvintelor. Bineînțeles că și acest tip de surse trebuie luat în calcul de către oricine și-a propus să facă noi dicționare.

Lexicograful trebuie să analizeze și să valorifice, cu discernământul necesar, ambele tipuri de surse, pentru ca în final să redacteze articolul din dicționarul la care lucrează.

În acest articol ne-am propus, de asemenea, să elucidăm cât mai detaliat care a fost atitudinea lexicografilor români față de cele două tipuri de surse pe care le-am prezentat mai sus; am încercat să deducem această atitudine chiar din modalitatea de redactare a unor cuvinte învechite, regionale, rare. În plus, am beneficiat de facilitățile oferite de un corpus electronic în care am căutat și am analizat atestări suplimentare pentru cuvintele la care ne-am oprit.

În mod concret, am întreprins următorii pași:

1. Am selectat din lista de cuvinte de la litera *C* din DEX câteva zeci de cuvinte învechite, regionale sau rare.

2. Am comparat redactările din DEX cu redactările din alte 9 dicționare (surse secundare; v. anexele), notând de fiecare dată definițiile date de aceste dicționare. De asemenea, am notat citatele valorificate de dicționare (DEX-ul și DM-ul nu dau citate, însă celelalte dicționare: TDRG, ȘĂIN., CADE, DA, DLR, NDU și DEXI dau mai multe sau mai puține citate pentru ilustrarea sensurilor). În lista dicționarelor consultate au intrat, în afară de DEX, cele mai importante dicționare elaborate în cultura română pe parcursul secolului al XX-lea: TDRG, ȘĂIN., CADE, SCRIBAN, DA, DL, DM; despre o parte dintre aceste dicționare suntem deja în măsură să afirmăm că ele au fost folosite de autorii DEX-ului ca repere directe sau indirecte, chiar dacă nu toate acestea sunt dicționare explicative într-un volum, adresate publicului larg. În plus, am notat situația cuvintelor selectate în două dicționare apărute în ultimii ani, după DEX: NDU și DEXI, care, bineînțeles, nu pot fi considerate surse ale DEX-ului, din motive de cronologie elementară. Din punctul de vedere al momentului actual și al preocupărilor actuale în lexicografie ele trebuie însă luate în calcul ca surse, pentru simplul motiv că au apărut și sunt disponibile.

3. Am verificat situația cuvintelor selectate în corpusul electronic menționat, adică am inventariat și am analizat semantic contextele în care apar aceste cuvinte în corpus, comparându-le totodată cu situația din dicționarele avute în vedere. În perspectivă, acest corpus va fi îmbogățit (poate chiar până la 2000–3000 de cărți) și, ceea ce este la fel de important, va fi organizat pe domenii, genuri, perioade, astfel încât el să fie reprezentativ pentru limba română. Deocamdată acest corpus este, de fapt o colecție de texte românești (mai vechi și mai recente), în care se pot face anumite căutări automate. Pentru procesarea automată am folosit un program special creat pentru procesarea corpusurilor de mari dimensiuni: *LUCON* (Cătălin Mititelu, [http:// sourceforge.net/ projects/ lucon](http://sourceforge.net/projects/lucon)), cu ajutorul căruia se pot face căutări transversale și anumite tipuri de căutare avansată. Orice afirmație pe care o vom face în continuare în acest articol despre numărul de ocurențe ale unui cuvânt

dat nu trebuie nicidecum absolutizată, în sensul că, atunci când vom spune că am găsit în corpusul electronic un număr oarecare de citate cu un cuvânt dat (1, 5 sau 10 citate), înseamnă, evident, că avem în vedere corpusul electronic în forma lui actuală. Atunci când corpusul va fi îmbogățit cu noi texte, e de așteptat ca și numărul de atestări pentru multe cuvinte să crească.

4. În corpusul electronic am găsit și am analizat atestări mai mult sau mai puțin numeroase, pentru alte cuvinte, tot de la litera *C*, care nu figurează în DEX, dar se întâmplă să fie înregistrate de alte dicționare.

Modalitatea de prezentare a materialului din anexele propuse (p. 214–220) este următoarea:

În prima coloană sunt cuvinte care figurează în DEX, iar în coloana a doua – cele care lipsesc din DEX, dar se întâmplă să fie înregistrate de alte dicționare, și pentru care dispunem, de asemenea, de atestări în corpusul electronic. Cuvintele din fiecare coloană sunt numerotate.

La fiecare cuvânt, fie că este din prima coloană sau din cea de-a doua, apar, de regulă, următoarele elemente:

1. Cuvântul cu formele de bază; variantele lexicale sau de scriere în [ ], dacă este cazul; numărul de dicționare în care apare cuvântul dat și numărul de citate cu acest cuvânt, găsite în dicționare și în corpusul electronic, în [ ].

2. Lista dicționarelor consultate, împreună cu definițiile și citatele, în măsura în care apar, sau cu o linie, în cazul în care un cuvânt dat nu este înregistrat într-un dicționar sau în mai multe. În cazul în care, în dreptul unei sigle de dicționar, în loc de definiție am scris „idem”, înseamnă că este vorba de o definiție similară sau identică cu cea din dicționarul din alineatul precedent.

3. Sursele de unde provin citatele sunt indicate, în general, prin numele autorului scris cu capitale mici [FILIMON, ALECSANDRI, EMINESCU], fără precizarea operei și a paginii. Atunci când un dicționar prezintă două sau mai multe citate dintr-un autor, am indicat acest număr, folosind o linie de pauză. În cazul în care într-un dicționar apare un singur citat dintr-un autor oarecare, am trecut doar sigla, fără a indica nici un număr. În cazul citatelor care apar în mai multe dicționare și în corpusul electronic, am făcut de fiecare dată specificarea corespunzătoare [v. corpus], [același citat în]. În unele cazuri am înregistrat și atestări ale unor derivate de la cuvântul cercetat, mergând pe ideea că importanța unui lexem în limbă este direct proporțională cu puterea lui de derivare.

La prima vedere, s-ar putea spune că este greu de știut de ce unele cuvinte precum: *capan* (1) [FILIMON și doc. neliterare vechi], *capanliu* (2) [GHICA și doc. neliterare vechi], *chiocec* (3) [GHICA, citat unic], *ciflic* (4) [GHICA, BOLINTINEANU și surse mai vechi], *culoglu* (5) [BĂLCESCU, citat unic], *culucciu* (6) [ALECSANDRI și DRĂGHICI] au intrat în DEX (v. anexele, coloana I), iar alte cuvinte din același domeniu, precum: *caimea* (1, col. II) [cronicari, EMINESCU – 6], *câșlă* (2) [cronicari, IORGA, EMINESCU, graiuri], *circov* (3) [PANN, graiuri], *cleft* (4) [RUSSO, ZAMFIRESCU, EMINESCU, DJUVARA], *cociș* (5) [P. MAIOR, EMINESCU, graiuri] nu au intrat în DEX (v. anexele, coloana II). În special absența cuvântului *câșlă* din acest dicționar este greu de justificat, atât din perspectiva atestărilor, cât și din perspectiva faptului că acest cuvânt apare în toate celelalte dicționare.

Din punctul de vedere al surselor primare și al numărului de ocurențe, dacă am face abstracție de înregistrarea sau neînregistrarea acestor cuvinte în dicționarele anterioare (surse secundare), am putea spune că mai degrabă ar merita să intre în DEX cuvinte atestate, între alții, la D. ZAMFIRESCU, EMINESCU, N. DJUVARA, și despre care avem informații că sunt cunoscute în unele graiuri actuale, decât cuvintele cu ocurențe mai puțin numeroase, la autori mai vechi, precum FILIMON, GHICA, BOLINTINEANU, BĂLCESCU. Urmărind situația acestor cuvinte în diferite dicționare, am descoperit de mai multe ori situații ca aceea a cuvântului *culoglu* (v. anexele, col. I, cuv. nr. 5), care apare pentru prima dată în dicționarul ȘAIN. (e vorba de dicționarele pe care le-am consultat), cu un citat ilustrativ din BĂLCESCU. Toate celelalte dicționare dau o definiție similară, unele dintre ele însoțind-o cu același citat din BĂLCESCU, iar altele limitându-se să dea definiția, fără citat. Suntem în măsură să afirmăm că înregistrarea acestui cuvânt în dicționarele românești se datorează, în principal, atenției cu care Lazăr Șăineanu a citit și a fișat scrierea *României supt Mihai Vodă Viteazul*. Ceilalți autori de dicționare au valorificat această „achiziție”, dar poate că nu toți erau la fel de îndreptățiți să rețină acest cuvânt. DA, dicționarul teaur, indiscutabil, trebuia să noteze acest cuvânt, așa cum a și procedat. Același lucru se poate spune despre un dicționar cum este CADE, de vreme ce el se subintitulează „*Dicționarul limbii române din trecut și de astăzi*”. În cazul unui dicționar precum DEX-ul, lucrurile nu sunt atât de limpezi. Unica motivare, pentru faptul că lexemul *culoglu* a fost înregistrat în DEX, ar putea fi dată de presupunerea că scrierea lui Nicolae Bălcescu *României supt Mihai Vodă Viteazul* a fost inclusă de către autorii DEX-ului în categoria „*operele clasice ale literaturii române*” (v. prefața DEX-ului). Dacă ne îndreptăm atenția spre celelalte cuvinte din prima coloană din anexele prezentate, ar trebui să admitem, după același raționament, că și scrierile lui Ion Ghica, Ienăchița Văcărescul, Dimitrie Bolintineanu, ba chiar Dimitrie Cantemir și Dosoftei, mitropolitul Moldovei, sunt, de asemenea, *opere clasice ale literaturii române*. O asemenea clasificare poate fi desigur admisă, dar aceasta nu este o problemă de filologie sau de lexicologie, ci de istorie a literaturii române. Din punctul de vedere al unui lexicograf, problema se pune în termenii următori: dacă un cuvânt oarecare apare o singură dată sau de două ori la un autor precum Nicolae Bălcescu, Ion Ghica, Dimitrie Bolintineanu, și în rest nu a fost descoperit în scrierile vreunui alt autor român și nici nu a fost găsit la procesarea automată a unui corpus de 300 de cărți (= circa 65 000 pagini), și acel cuvânt figurează în DEX, atunci înseamnă că, acest dicționar, pentru a fi consecvent cu el însuși, ar trebui să înregistreze și să definească orice cuvânt care apare în scrierile autorilor menționați mai sus, adică DEX-ul ar trebui să reflecte integral lexicul acestor scriitori. În realitate, acest lucru nu se întâmplă, pentru că, procesând automat textul lui Bălcescu, am descoperit o serie de cuvinte care apar la acest scriitor, apar, de asemenea, la alți autori, mai vechi și mai recentși decât Bălcescu, și totuși nu figurează în DEX:

haznadâr s.m. (înv.) „vistiernic al sultanului sau al domnitorului” [nu apare în DEX; apare însă în alte 6 dicționare: NDU, DA, SCRIBAN, CADE, ȘAIN., TDRG; circa 25 de citate: CRON. MUNT., NECULCE, GHEORGACHI, ALEXANDRESCU, GORJAN, BELDIMAN, BĂLCESCU, KOGĂLNICEANU].

tefterdâr s.m. (înv.) „ministru de finanțe în Imperiul Otoman; controlor financiar al unei provincii turcești” [nu apare în DEX; apare în alte 7 dicționare: DEXI, NDU, DLR, SCRIBAN, CADE, ȘĂIN., TDRG; 18 citate: DRH, IORGA, AMIRAS, CRON. MUNT., FN, BĂLCESCU, FILIMON].

Putem spune că, deocamdată, nu este clar de ce, pe de o parte, în DEX există unele cuvinte (turcisme ieșite din uz: *capan*, *chiocec*, *ciflic*, *culoglu* etc.) pentru care am descoperit un singur citat, din BĂLCESCU, FILIMON sau GHICA, iar, pe de altă parte, alte cuvinte de același tip (*haznadar*, *tefterdar* etc.), pentru care am identificat un număr mult mai mare de atestări, la mai mulți autori, între care sunt aceiași scriitori, adică BĂLCESCU sau FILIMON, nu au fost reținute în DEX.

Încă un exemplu de același fel (cuvânt care apare în textul lui Bălcescu, dar nu apare în DEX) este:

flâncuît adj. (despre unități militare) „apărat la flanc” [apare în 2 dicționare: NDU, ȘĂIN.; 1 citat: BĂLCESCU: *Un escadron de pedestrimă din Ungaria și Ardeal, comandată de Sigrîdie Prunitz, moravul, flâncuîta de călărima ungurească din Ungaria de Sus*].

Cu privire la acest cuvânt s-ar putea aduce obiecția, întru totul întemeiată, că el este ieșit din uz și, din acest motiv nici nu trebuia să apară în DEX, cu atât mai mult cu cât există corespondentul *flancat*, acceptat de limba actuală. Dar aceeași observație ar fi trebuit să fie valabilă și pentru cuvântul

măscuît adj. (înv.) „mascat”.

Deși acest cuvânt sugerează un aer la fel de revolut ca și *flâncuît* și are corespondentul *mascat*, acceptat de limba actuală, el apare în DEX.

*[Sursele în care se atestă *măscuît*, în conformitate cu DLR, vol. M (1965) sunt NEGRUZZI și ALECSANDRI.]

Dacă ne vom îndrepta atenția spre unele cuvinte din domeniul „materiale, stoffe, obiecte de îmbrăcăminte etc.”, spre unele apelative, spre unele cuvinte formate pe terenul limbii române, observațiile și concluziile vor fi aceleași (v. anexele).

Despre verbul *comprometarisî* (cuv. nr. 25), înregistrat numai în DA și atestat la RUSSO și la ALECSANDRI, se poate spune, ca și în alte cazuri, și tot pe bună dreptate, că nu trebuie să intre în DEX, deoarece limba română actuală a acceptat neologismul *a compromite*. Totuși, situația pare a se complica dacă răsfoim puțin DEX-ul și găsim la literele *M*, și, respectiv, *O*, verbele:

meritarisî (înv.) „a merita”.

* [DLR s.v., atestat la ALECSANDRI]

ocuparisî (înv.) „a (se) ocupa”.

* [DLR s.v., atestat la KOGĂLNICEANU și ALECSANDRI].

Deocamdată nu pledăm nici pentru scoaterea din DEX a cuvintelor din prima coloană a anexelor prezentate și nici pentru introducerea cuvintelor din coloana a doua într-un dicționar care și-a propus să reflecte lexicul limbii actuale. Tot ce am făcut a fost să le punem față în față și să reflectăm asupra criteriilor care au stat la baza (ne)introducerii lor într-un dicționar care se adresează publicului larg și care și-a propus să reflecte limba română actuală.

Trecând la observațiile finale și la concluzii, am vrea să atragem atenția asupra unor situații de natură să creeze o imagine distorsionată asupra statutului și a circulației unor cuvinte în limbă, dacă cineva interesat rămâne doar la ceea ce rezultă din dicționarele limbii române. Am arătat că există unele cuvinte, care apar în diverse dicționare cu același citat, care trece dintr-un dicționar în altul, începând de la TDRG până la DEXI: *chiocec* (col. I, cuv. nr. 3) (GHICA), *culoglu* (col. I, cuv. nr. 5) (BĂLCESCU), *camohas* (col. I, cuv. nr. 13) (FILIMON), *ciudit* (col. I, cuv. nr. 19) (CARAGIALE). Văzând această situație, o persoană interesată poate trage concluzia îndreptățită că este vorba de cuvinte extrem de rare sau chiar hapaxuri). În cazul lexemelor de mai sus, o asemenea concluzie este confirmată și de corpusul electronic, care nu a dat la iveală atestări suplimentare, însă se pot descoperi alte cuvinte cu aceeași situație în dicționare – un singur citat perpetuat dintr-un dicționar în altul – pentru care corpusul electronic poate pune la dispoziție atestări suplimentare, în număr mult mai mare și din scriitori diferiți.

Am făcut și testul căutării cu Google pe Internet, în pagini scrise în limba română, care a dat rezultate concludente. Pentru cuvinte precum *calembec*, *calemcheriu*, *calevri* ș.a. numărul ocurențelor găsite este de ordinul 10–20, acestea fiind, în marea lor majoritate dicționare (dexonline etc., deci ne întoarcem la categoria surselor secundare), precum și contextele pe care le-am găsit deja în corpusul nostru, în operele lui Alecsandri, Ispirescu ș.a. [texte care există și pe Internet]. În schimb, pentru *chițimie* (v. anexele, col. II, cuv. nr. 15), numărul ocurențelor este de ordinul sutelor. O parte dintre acestea sunt nume proprii, dar există și o serie de atestări unde acest cuvânt este substantiv comun, în presa din zilele noastre sau în alte texte din actualitate – surse primare: ***Chițimiile în care locuiesc studenții*** [= căminele studențești care oferă condiții mizerabile].

Dicționarele adresate publicului larg, făcute pentru limbile cu o tradiție lexicografică mult mai bogată (engleză, franceză) se editează cu o cadență remarcabilă: Larousse apare în fiecare an cu o nouă ediție, înregistrând termenii noi, cu o oarecare generalizare, și în același timp, renunțând la unii termeni care au circulat în secolele trecute, locul lor fiind, din perspectiva perioadei actuale, în dicționarele de tip tezaur, sau în dicționarele de arhaisme. De exemplu, citind nu demult romanul *La petite Fadette* al scriitoarei franceze George Sand (autoare contemporană cu unii scriitori români precum Bălcescu, Alecsandri, Filimon), am găsit cel puțin două cuvinte: *sauteriot* „copil obraznic”, *grelet* „greier”, care nu figurează în ultimele ediții într-un volum ale dicționarelor Larousse și Robert, deși în acest roman ele apar de zeci și zeci de ori. Ulterior, am găsit aceste cuvinte în TLF.

Prin urmare, autorii unor dicționare străine, adresate publicului larg, s-au învățat să țină pasul cu uzul limbii și, implicit, să renunțe la cuvintele complet ieșite din uz, care altfel s-ar constitui într-un fel de balast, distorsionând imaginea asupra limbii actuale pe care ar putea să și-o facă cineva studiind lista de cuvinte a unui asemenea dicționar.

ANEXE

I. CELE DOUĂ MARI CATEGORII DE SURSE:

1. SURSE PRIMARE – CORPUSUL ELECTRONIC

Circa 300 de cărți (= 65 000 pagini) începând cu unele dintre cele mai vechi texte românești din sec. al XVI-lea, până la texte din zilele noastre, procesate cu programul LUCON (Cătălin Mititelu, <http://sourceforge.net/projects/lucon>).

2. SURSE SECUNDARE – DICȚIONARELE LIMBII ROMÂNE

- DEX (1998)** = *Dicționarul explicativ al limbii române*. Ediția a II-a. Univers Enciclopedic, București, 1998 [1 vol.; conține definiții și etimologii].
- DEXI (2007)** = *Dicționar explicativ ilustrat al limbii române*. Coordonator științific Eugenia Dima. Editurile Arc și Gunivas, Chișinău, 2007 [1 vol.; conține definiții, citate și etimologii].
- NDU (2006)** = *Noul dicționar universal al limbii române*. Ioan Oprea, Carmen-Gabriela Pamfil, Rodica Radu, Victoria Zăstroiu. Editura Litera Internațional, București, 2006 [1 vol.; conține definiții, citate și etimologii].
- DM (1958)** = *Dicționarul limbii române moderne*. Sub direcția prof. univ. D. Macrea. [București], Editura Academiei, 1958 [1 vol.; conține definiții și etimologii].
- DL (1955)** = *Dicționarul limbii române literare contemporane*. Sub direcția prof. univ. Dimitrie Macrea și acad. Emil Petrovici. Vol. I, A–C (1955), [București], Editura Academiei Române [dicționarul are în total 4 vol. (1955–1958), care acoperă tot alfabetul A–Z; conține definiții și citate].
- DA (1940)** = *Dicționarul limbii române* [cunoscut și ca *Dicționarul Academiei* (serie veche)]. Sub conducerea lui Sextil Pușcariu. Tomul I. Partea II: [Litera] C. București, Tipografia Ziarului „Universul”, 1940. [DA are în total 5 vol. și o fasciculă, care acoperă literele A–C, D–de, F–I, J–lojniță (1913–1948); conține definiții, numeroase citate din surse și etimologii].
- SCRIBAN (1939)** = August Scriban, *Dicționaru limbii românești*. Edițiunea întâia. Iași, Institutul de Arte Grafice „Presa Bună”, 1939 [1 vol.; conține definiții, uneori citate personale, foarte rar citate din surse, etimologii].
- CADE (1931)** = I.-Aurel Candrea – Gh. Adamescu, *Dicționarul enciclopedic ilustrat*. Partea I: *Dicționarul limbii române din trecut și de astăzi* de I.-Aurel Candrea. Partea II: *Dicționarul istoric și geografic universal* de Gh. Adamescu. București, Editura „Cartea Românească” [1926–1931] [1 vol.; conține definiții, uneori citate personale, adesea citate din surse, etimologii].
- ȘĂINEANU⁴ (1922)** = Lazăr Șăineanu, *Dicționar universal al limbii române*. A patra edițiune revăzută și adăugită. Institutul de Editură „Scrisul românesc”, Craiova, 1922 [1 vol.; conține definiții, uneori citate personale sau din surse și etimologii].
- TDRG¹ (1903)** = H. Tiktin, *Rumänisch-deutsches Wörterbuch*. Band I, A – C. Bukarest, Staatsdruckerei, 1903 [dicționarul are în total 3 vol. (1903–1924), care acoperă tot alfabetul A–Z; conține definiții, citate din surse și etimologii].

* * *

CUVINTE DIN DOMENIUL „INSTITUȚII, NOȚIUNI ADMINISTRATIVE, OCUPAȚII, etc.”

Apar în DEX:

- 1. CAPĂN**, *capamuri*, s.n. [9 dicționare; 8 citate].
 DEX: (Turcism înv.) Magazie care servea ca depozit (de alimente) pentru trupele turcești.
 DEXI: idem. DOC.
 NDU: idem. FILIMON [v. corpus].
 DM: idem.
 DL: –
 DA: idem. URICARIUL – 2: *Îndestularea capanului împărătesc*; FILIMON – 2 [v. corpus]; GHICA [aceiași citat în TDRG].
 SCRIBAN: idem.
 CADE: idem. FILIMON [v. corpus].
 ȘĂIN.: idem. FILIMON [v. corpus].
 TDRG: idem. FILIMON [v. corpus]; GHICA: *Prețurile... se fixau pe fiecare an de marele capan din Țarigad* [aceiași citat în DA].
CORPUS:
 DOC. EC. – 2: *Și au dat la capan împărătesc cașcaval și telemea... | Să ia pe seama calemgiului de la capan.*
 FILIMON – 2: *Capanul împărătesc geme de berbecii, untul, miera și grâul Valahiei... | Acest județ [Teleormanul] este un capan împărătesc nesecat* [aceiași atestări în TDRG, ȘĂIN., CADE, DA și NDU].
- 2. CAPANLĂU**, *capanlii*, s.m. [Var.: *capanlău* s.m.] [9 dicționare; 15 citate].
 DEX: (Turcism înv.) Negustor turc care achiziționa alimente pentru aprovizionarea trupelor turcești.
 DEXI: s.v. *capanliu*. idem. GHICA [aceiași citat în TDRG, ȘĂIN., DA și NDU].
 NDU: s.v. *capanliu*. idem. GHICA [aceiași citat în TDRG, ȘĂIN., DA și DEXI].
 DM: idem.
 DL: –
 DA: s.v. *capan*. idem. IORGA – 2, URICARIUL – 2; GHICA [aceiași citat în TDRG, ȘĂIN., NDU, și DEXI].
 SCRIBAN: idem.
 CADE: idem. GHICA: *Ori, grâu, orz, ovăz, unt... se luau de capanlii de la săteni.*
 ȘĂIN.: idem. GHICA [aceiași citat în TDRG, DA, NDU și DEXI].
 TDRG: idem. GHICA: *Capanliii au tăiat nartul grâului* [aceiași citat în ȘĂIN., DA, NDU și DEXI].
CORPUS:
 DOC. EC. – 9: *Să fie dator a-l vinde, prin știrea Divanului, la capanlăii ce vor fi cu cărțile Domnii Mele de slobozenie.*
- 3. CHIOCĂC**, *chiocecuri*, s.n. [7 dicționare; 1 citat].
 DEX: (Înv.) Numele unui dans turcesc.
 DEXI: idem.
 NDU: idem. GHICA.
 DM: idem.
 DL: –
 DA: (Turcism învechit) Un dans turcesc. Cf. ȘIO; GHICA: *Au pornit pe la amiaz' soitarii..., jucând chiocecurile, strâmbându-se la lume pe uliță* [aceiași citat în ȘĂIN. și CADE].
 SCRIBAN: –
 CADE: Un danț turcesc. GHICA [aceiași citat în ȘĂIN. și DA].
 ȘĂIN.: idem. GHICA [aceiași citat în CADE și DA].
 TDRG: –
CORPUS: –

Lipsește din DEX:

- 1. CAIMEĂ**, *caimele*, s.f. [5 dicționare; 13 citate]
 DEX, DM, DL, ȘĂIN., CADE: –
 DEXI: (Turc. înv.) Scrisoare sau notă oficială (de la un comandant turc) E. VĂCĂRESCUL [aceiași citat în TDRG și DA].
 NDU: (Înv.) Bancnotă turcească; scrisoare sau notă oficială a unui comandant turc. EMINESCU [v. corpus].
 DA: (Turcism) **1.** Scrisoare sau notă oficială (de la un comandant turc). E. VĂCĂRESCUL [aceiași citat în TDRG și DEXI]; BELDIMAN – 2. **2.** Bancnotă turcească. CONV. LIT. (1889); N. REV. R.
 SCRIBAN: (Vechi) Scrisoare oficială. Cf. BELDIMAN; Bumașcă, bilet de bancă.
 TDRG: (Înv.) **1.** Scrisoare sau notă oficială. E. VĂCĂRESCUL: *Îi veni o caimele de la Melechi-Pașa... prin care-l înștiința de războiul nemților* [cu Poarta] [aceiași citat în DA și DEXI]. **2.** Bancnotă turcească.
CORPUS:
 PSEUDO ENACHE KOG. – 2: *Îndată au făcut 3 caimele către împăratul, arătând pe boeri de haini... arătând în trustele caimelile cum că moldovenii sint vinovați la toate.*
 EMINESCU – 6: *Curând va-ncepe a funcționa banca de fiuici care va împle țara cu caimele, va face să dispară numerariul... | Acuma se mai pregătesc caimele și prefacerea țării în șosea rusească* [1 din aceste 6 citate este în NDU].
- 2. CĂȘLĂ** s.f. [Var.: *cășlă* s.f.] [9 dicționare; 16 citate].
 DEX: –
 DEXI: (Mil. înv.) Tabără de iarnă a tătarilor; (Reg.) Așezare de păstori unde se mulg oile sau vacile; stână.
 NDU: (Reg.) Așezare de păstori unde se mulg oile sau vacile; stână; (Înv.) Așezământ provizoriu (de turci sau de tătări).
 DM: (Înv.) Așezământ provizoriu (turcesc sau tătăresc); (Reg.) Așezare de păstori unde se mulg oile sau vacile; stână.
 DL: idem. DOC. [aceiași citat în TDRG].
 DA: idem. M. COSTIN [v. corpus]; AMIRAS – 2 [v. corpus]; NECULCE [v. corpus]; LET – 2; URICARIUL – 2; GCR.
 SCRIBAN: idem.
 CADE: (Cuv. dispărut) idem.
 ȘĂIN.: idem.
 TDRG: idem. N. COSTIN: *Împotriva cășlei celei mari*. AMIRAS [v. corpus]; DOC.: *Să facă o cășlă de vite cu hotărât loc pentru pășunea vitelor.* [aceiași citat în DL] | *Cășla unde se strânge fructul vacilor.* | *Să surpe căștalile care se făcea în Țara Rumânească mai-nainte.*
CORPUS: [apare și în glosare regionale actuale (BĂRBUȚ), împreună cu o serie de derivate: *cășlar, cășlărie*].
 IORGA – 2: [DOC.]: *Scutire de dădii pentru o cășlă turcească.* [IST. ROM. PRIN CALĂTORI]: *Căște ale ciobanilor turci, cari în partea de sud a Bugeacului pășteau turmele.*
 M. COSTIN – 1: *7 sate să fie de căștele hamului în Buceag.*
 NECULCE – 1: *Câteva căște tătărăști.*
 PSEUDO ENACHE KOG. – 2: *Au vorbit cu domnul pentru căștile de piste Prut.*
 AMIRAS – 4: *Au răzbătut și el până la cășlă... | L-au trimis să năzuiască la cășla hânească* [aceiași citat în TDRG].
 EMINESCU – 3: [Aromânii] *se ocupă puțin cu agricultura, dar cu atât mai mult cu cultura vitelor și cu căștile.*

CUVINTE DIN DOMENIUL „INSTITUȚII, NOȚIUNI ADMINISTRATIVE, OCUPAȚII, etc.”

- 4. CIFLÍC**, *ciflicuri*, s.n. [Var.: *ciftlic*, *ciftlâc*, *ceftlâc*, *ceftlic*, *ciftlâc*, *ciftlic*, *ceftelâc*, *ceftelic*, *ceftelâc*, *ciufflic* s.n.] [10 dicționare; 11 citate].
 DEX: (Înv.) Mică moșie sau fermă; conac (de moșie).
 DEXI: s.v. *cifllic*. idem.
 NDU: (Înv.) Proprietate, mică moșie. BOLINTINEANU [același citat în ȘĂIN].
 DM: idem.
 DL: idem. GHICA [același citat în TDRG, CADE și DA]; ARHIVA R.
 DA: s.v. *ciflâc*. (Turcism, ieșit din uz) idem. IORGA; MAG. IST.; DUMTRACHE – 2; E. VĂCĂRESCUL [același citat în TDRG]; DOC. ap. ȘIO – 4; GHICA – 2 [1 din aceste 2 citate este în TDRG, CADE și DL].
 SCRIBAN: (Sec. 18–19) Moșie în peninsula Balcanică.
 CADE: (Înv.) Proprietate, moșie. GHICA [același citat în TDRG, DA și DL].
 ȘĂIN.: idem. BOLINTINEANU: *N-am ciflicuri, nici sarai* [același citat în NDU].
 TDRG: idem. E. VĂCĂRESCUL: *Le-au hărăzit și locuri două în Odrîiu, unul împotriva mitropoliei, peste uliță... iar unul afară din Odrîiu pentru ciflâc* [același citat în DA]; GHICA: *Un mic ciflic lângă Silivria* [același citat în CADE, DA și DL].
CORPUS: –
 [ms. 3517 BAR (sec. al XVII-lea): *I-au dat sate și ciflicuri și moșii și avuțiile multă* (ap. M. DRAGOMIR, 2007, p. 133)].
- 5. CULÓGLU**, *culogli*, s.m. [9 dicționare; 1 citat].
 DEX: (Înv.) Soldat pedestru (la turci).
 DEXI: idem. BĂLCESCU [v. corpus].
 NDU: idem. BĂLCESCU [v. corpus].
 DM: idem.
 DL: idem. BĂLCESCU [v. corpus].
 DA: (Turcism) idem. ȘIO; BĂLCESCU [v. corpus].
 SCRIBAN: idem.
 CADE: (Cuv. dispărut) idem. BĂLCESCU [v. corpus].
 ȘĂIN.: idem. BĂLCESCU [v. corpus].
 TDRG: –
CORPUS:
 BĂLCESCU – 1: *O mie ieniceri și o mie culogli drept garnizoană* [același citat în ȘĂIN., CADE, DA, DL, NDU și DEXI].
- 6. CULUCCIU**, *culuccii*, s.m. [9 dicționare; 3 citate].
 DEX: (Turcism Înv.) Paznic de noapte.
 DEXI: idem.
 NDU: idem. ALECSANDRI [același citat în ȘĂIN. și CADE].
 DM: idem.
 DL: –
 DA: (Turcism în Mold.) Paznic de noapte. DRĂGHICI [același citat în TDRG]; ALECSANDRI: *Culucciu strigă: Raita!*
 SCRIBAN: idem.
 CADE: (Cuv. dispărut; Mold.) idem. ALECSANDRI [același citat în ȘĂIN. și NDU].
 ȘĂIN.: idem. ALECSANDRI: *Ulița este pustie, numai un culucciu se zărește* [același citat în CADE și NDU].
 TDRG: idem. DRĂGHICI: *Așezându-se... culuccii prin răspinteni pentru ținerea bunei rânduieli* [același citat în DA].
CORPUS: –
- 3. CÍRCOV** s.m. [Var.: *cércov* s.m.] [4 dicționare; 10 citate].
 DEX, DEXI, NDU, DM, DL, ȘĂIN.: –
 DA: (Mai ales la pl.) Numele unor sărbători nerecunoscute de biserică, în care poporul crede că e păcat să lucrezi. MARIAN; PAMFILE – 5; H IV, V, VII, IX, X, XII, XVI; GOROVEI; ȘEZ – 2; PANN [v. corpus].
 SCRIBAN: idem.
 CADE: Numele mai multor sărbători populare; *Circovii de iarnă* (17–18 ianuarie); *Circovii de vară* sau *Circovii Mării* (15–17 iulie); REVISTA ION CREANGĂ: *În zilele Circovii nu trebuie să împungi cu acul, cu sula, să nu torci, să te lai, să nu te piepteni, căci sânt răi de lupi.*
 TDRG: idem. PANN [v. corpus].
CORPUS:
 PANN – 2: *Joile pân' la Rusalii eu nu m-am atins de fus, Și la circovii Mării mână pe nimic n-am pus* [același citat în TDRG] | *Marți, joi, vineri și circovi, sărbătorile drăcești; Care le ținea norodul în vremile păgânești* [același citate în DA].
- 4. CLEFT**, *clefți*, s.m. [Var.: *clevt* s. m.] [5 dicționare; 8 citate].
 DEX, DEXI, DM, DL, TDRG: –
 NDU: (Înv.) Țăran grec răzvrătit.
 DA: (Cuvânt literar, introdus prin scrieri în care e vorba de viața populațiilor din Peninsula Balcanică) Haiduc din Pind [fără surse].
 SCRIBAN: Haiduc grec.
 CADE: 1. Haiduc (la grecii moderni). BOLINTINEANU: *După masă căpitanul puse pe fiica sa să cânte cântece grecești de clefți*. 2. Nume dat locuitorilor din Olimp și Pind care se coborau adesea din munți și naveleau în satele și orașele învecinate, făcând prădăciuni.
 ȘĂIN.: idem.
CORPUS:
 RUSSO – 2: *Grecia a avut clefții săi, care sub pretext de a se răzbuna asupra turcilor, trăiau mai mult din jacurile făcute asupra creștinilor, și însă numele de cleft este sinonim cu numele de brav.*
 ZAMFIRESCU – 1: *Iată cleftul la intrare Pironit de gelozie.*
 EMINESCU – 3: *Un cleft care pretindea a fi comis acte eroice în războiul Independenței a cerut pensie de la Cameră.*
 DIUVARA – 1: *Asistăm la un început de revoltă printre aromâni: unii căpitani... se transformă în clefți – pe grecește bandiți sau haiduci – dușmani ai puterii otomane.*
- 5. COCIȘ** s.m. [5 dicționare; 13 citate].
 DEX, DEXI, NDU, DL, ȘĂIN.: –
 DM: (Reg.) Vizitiu.
 DA: (Ungurism, prin Trans.) Vizitiu; ANON. CAR., LEX. MARS., STAN, M.; VICIU, COL., TIPLEA, P. P. – 2; ȚICHINDEAL; IORGA – 2; CĂTANĂ, P. B.: *Porunci cocîșului să mîne caii*; MAT. FOLK.
 SCRIBAN: Conducător de cocie, vizitiu, birjar.
 CADE: idem. RETEGANUL: *Porunci cocîșului să o ducă la plimbare către fântână.*
 TDRG: idem.
CORPUS:
 P. MAIOR – 1: *Au strigat cătră cocîș să mîne tare caii.*
 EMINESCU – 2: *C-un soldat cu pușcă și c-un cocîș înarmat și el... | Cnutul cocîșului pocni în aer.*

CUVINTE DIN DOMENIUL „APELATIVE, CALIFICATIVE (INJURIOASE), INTERJECTII”

Apar în DEX:

7. **CALINDRŌI**, *calindroi*, s.m. [Var.: **calendroi** s.m.] [10 dicționare; 5 citate].
DEX: (Reg.) Ștrengar.
DEXI: (Reg.) Ștrengar; om sărac.
NDU: (Reg.) Ștrengar, vagabond. ISPIRESCU [v. corpus]; ALECSANDRI [v. corpus].
DM: s.v. *calindroi*. idem.
DL: s.v. *calindroi*. idem. ISPIRESCU [v. corpus].
DA: s.v. *calindroi*. idem. ALECS. – 4 [1 din cele 4 cit. în corpus, 2 în TDRG], ISPIRESCU [v. corpus].
SCRIBAN: s.v. *calindroi*. (Mold., Munt., rar) Ștrengar, berbant.
CADE: s.v. *calindroi*; Ștrengar, tânăr care se ține de ștrengării, care face pozne; ISPIRESCU [v. corpus]; GANE: *Cine-i calindroiul cel botezat de faină ce mi-ai trimis?*
ȘĂIN.: s.v. *calindroi*; Ștrengar, vagabond: ISPIRESCU [v. corpus].
TDRG: idem. ALECSANDRI – 2: *Ce vrei să-mi dai a înțelege, calindroiule* [aceleași citate în DA] [v. corpus]; ISPIRESCU [v. corpus].
CORPUS: ALECSANDRI – 1: *CHIRIȚA: Auzi, coșcoge calindroi? Doamne! că alintat ai mai fost* [aceleași citat în TDRG, DA și NDU].
ISPIRESCU – 1: *Măi, da' calindroi mi-ai mai fost!* [aceleași citat în TDRG, ȘĂIN., CADE, DA, DL și NDU].
8. **CHERAPLÊȘ**, *cherapleși*, s.m. [7 dict.; 6 citate].
DEX: (Reg.) Om prostănac.
DEXI: idem.
DM: idem.
DA: (Mold.) Prostănac, prostălău; ALECSANDRI – 2 [v. corpus]; I. NEGRUZZI [aceleași citat în TDRG].
SCRIBAN: (Est., iron., numai masc.) Om prost.
CADE: (Mold.) Găgăuță, prostănac; ALECS. [v. corp.]
TDRG: Prostănac. I. NEGRUZZI: *O fat-așa bogată, și blândă și frumoasă, Să fie măritată C-un cherapleș?* [aceleași cit. în DA]. ALECS. [v. corpus]
ȘĂIN., DL, NDU: –
CORPUS:
ALECSANDRI – 5: *LULUȚA: Și ce-ți pasă d-tale... cherapleșule?...* [aceleași citat în CADE și DA] | *GULIȚĂ: Dacă mi-i logodnică, de ce-mi zice cherapleș?* [aceleași citat în TDRG și DA].
9. **CARNAXI** interj. [9 dicționare; 13 citate].
DEX: (Inv.) Cuvânt care expr. ciudă, supărare, spaimă.
DEXI: idem.
NDU: idem. ALECSANDRI [v. corpus].
DM: idem.
DL: –
DA: idem. ZILOT ap. ȘIO; ALECSANDRI – 3 [v. corp.]
SCRIBAN: idem.
CADE: idem. ALECSANDRI [v. corpus].
ȘĂIN.: idem. ALECSANDRI [v. corpus].
TDRG: idem. CONV. LIT. (1872): *Carnaxi, Săriți! Cuco-nașu Manolachi a răpit pe Ioana*; ALECS. [v. corp.]
CORPUS:
ALECSANDRI – 11: *CHIRIȚA (Lunecând): Carnaxi! că era să-mi rup șălele.* [3 din aceste atestări în DA; câte 1 în TDRG, ȘĂIN., CADE și NDU].

Lipsește din DEX:

6. **CAPIOLDĂȘ**, *capioldași*, s.m. [2 dicționare; 4 citate].
DEX, DEXI, NDU, DM, DL, SCRIBAN, CADE, ȘĂIN.: –
DA: (Inv.) Camarad de serviciu; coleg; tovarăș. FILIMON [v. corpus]; ALECS. TDRG: Coleg; tovarăș. FILIMON – 2 [v. corpus];
CORPUS: FILIMON – 2: *Dar ce o să zică capioldași (amicii) mei, când vor afla?* [aceleași citat în TDRG și DA].
EMINESCU – 1: *Preocupat de singura idee de-a se mănține pe el și pe capioldași săi în buget.*
7. **CHÊLEȘ**, **-Ă** adj. [8 dicționare; 17 citate].
DEX, SCRIBAN: –
DEXI: (Inv.) Chelbos.
NDU: (Inv.) Persoană care are chelie. ISPIRESCU [v. corpus].
DM: (Inv.) Chel.
DL: idem. GORJAN [v. corpus]; ISPIRESCU [v. corpus].
DA: idem. GORJAN [v. corpus]; ISPIRESCU – 2 [v. corpus]; sintagma **Cheleş-împărat**, personaj din povești. SADOVEANU.
CADE: Chelbos. ISPIRESCU [v. corpus].
ȘĂIN.: idem. ISPIRESCU [v. corpus].
TDRG: idem. BASME [v. corpus].
CORPUS: GORJAN – 2: *Be [= bre] cheleş, îmi zise, ce faci tu aici?* [aceleași citat în DA și DL].
ISPIRESCU – 14: *A mai rămas un argat de la grădinarie, un argat cheleş* [2 dintre aceste 14 atestări în DA, 1 în TDRG, ȘĂIN., CADE, DL și NDU].
8. **CAȚAŌN**, *cațoni*, s.m. [Var.: **cațauŋ** s.m.] [7 dicționare; 23 citate].
DEX, DM, DL: –
DEXI: (Inv.) Termen injurios dat grecilor; epitet pentru o persoană rea, egoistă.
NDU: (Inv.) Canalic, secătură; termen injurios pentru un arendaș grec. ALECSANDRI – 2 [aceleași citate în TDRG, ȘĂIN., CADE și DA]
DA: (Peior.) Termen injurios dat grecilor, grecotei. ZILOT, CRON.; BELDIMAN; ALECSANDRI – 2 [aceleași citate în TDRG, ȘĂIN., CADE și NDU]; DELAVR. [v. corpus]; DUNĂREANU: *Să-și bată cațauŋul joc de mine? | Der.: a se cațoni*, „a se grezica”. ODOBESCU.
SCRIBAN: (Iron.) Grec.
CADE: Fam. Poreclă a grecilor. ALECS.: *Nu-mi mai pomeni de cațonul cel de dascal, lua-l-ar năbădăicele* [aceleași citat în ȘĂIN., DA și NDU].
ȘĂIN.: Căine, canalic; ALECSANDRI [aceleași citat în CADE și DA]; Poreclă a grecilor: ALECSANDRI: *Un cațauŋ alungat din țara lor.* [aceleași citat în TDRG, DA și NDU].
TDRG: Poreclă a grecilor. ALECSANDRI [aceleași citat în ȘĂIN.]; BELDIMAN.
CORPUS: STAMATI – 1; FILIMON – 1.
IORGA, DOC. – 2: *De la o doamnă creștină, nu de la vo cațauŋ de neam rău.*
EMINESCU – 1: *Ba trebuia să ne luăm căciula și să cerem iertare d-lor C. A. Rosetti, Pherekydis, Giani, Carada că sunt cațoni.*
DELAVRANCEA – 3: *De te-aș prinde, cațaoane, Să-ți dau foc la fustanele, Să scape țara de ele, De lepră și de belele* [acest citat și în DA]; REBREANU – 1; E. BARBU – 3; S. ANGHELESCU – 1.
CĂRTĂR. – 2: *MANOIL: Cațaoane, mă slăbește cu al tău limbăgi de lemn!*
9. **CHIMIȚĂ** s.m. [6 dicționare, 3 citate].
DEX, DM, DL, TDRG: –
DEXI: (Pop., fam.) Nume dat diavolului; (reg.) Om prost; (reg.) Măscărici.
NDU: Nume dat diavolului; Prostălău, găgăuță; (Reg.) Măscărici, om caraghios. *E un chimিță.*
DA: Numele diavolului; Găgăuță, prostălău; Bufon, măscărici. Cf. BOGREA.
SCRIBAN: Tipul popular al omului prost și ridicul...
CADE: Fam. Tip caraghios și cam smintit; VLAHUȚĂ: *Își dă ochii peste cap ca... un chimিță în toată puterea cuvântului.*
ȘĂIN.: Faimos măscărici de la început. sec. al XIX-lea; Caraghios, nebun.
CORPUS: [cunoscut și ca numele unui joc de copii].
M. GARAGIALE – 1: *Acest chimিță [Pirgu] avea un suflet de henger și de ciochu.*

CUVINTE DIN DOMENIUL „MATERIALE, STOFE, OBIECTE DE ÎMRĂCĂMINTE etc.”

Apar în DEX:

- 10. CALEMBÉC** s.m. [10 dicționare; 3 citate]
 DEX: (Turcism înv.) Specie de arbore exotic, cu lemn negru, plăcut mirositor.
 DEXI: idem. ALECSANDRI [v. corpus].
 NDU: idem. ALECSANDRI [v. corpus].
 DM: idem.
 DL: idem. ALECSANDRI [v. corpus].
 DA: idem. ALECSANDRI – 2 [v. corpus].
 SCRIBAN: idem.
 CADE: idem. ALECSANDRI [v. corpus].
 ȘĂIN.: idem. ALECSANDRI [v. corpus].
 TDRG: idem. ALECSANDRI [v. corpus].
CORPUS:
 ALECSANDRI – 3: *O pereche de mătâni de calembec* [aceiași atestări în TDRG, ȘĂIN, CADE, DA, DL, NDU și DEXI].

- 11. CALEMCHERIU** s.n. [9 dicționare; 5 citate]
 DEX: (Înv.) Stofă fină din care se făceau anterie și turbane.
 DEXI: idem.
 NDU: idem. GHICA [aceiași citat în TDRG, ȘĂIN., CADE și DA]
 DM: idem.
 DL: –
 DA: idem. GHICA – 2: *Anteriu de calemcheriu* [aceiași citat în TDRG, ȘĂIN., CADE și NDU]; PAPAZOGLU [v. corpus].
 SCRIBAN: (Vechi) Un fel de postav scump ornat cu deseme artistice.
 CADE: idem. GHICA [aceiași citat în TDRG, ȘĂIN., DA și NDU].
 ȘĂIN.: Un fel de postav de prima calitate: GHICA [aceiași citat în TDRG, CADE, DA și NDU].
 TDRG: idem. GHICA [aceiași citat în ȘĂIN, CADE, DA și NDU]; REVISTA CONV. LIT. (1886): *Anteriile* [boierilor mari] erau de ghermesit, de citarie, *calemcheriu*, cutnie, selimie sau sevai.
CORPUS:
 DOC. EC. – 2: *Calemchergii ce lucra zombiluri*.
 PAPAZOGLU – 1: *Două jupănese, legate în durban cu calemcheriuri cu flori* [aceiași citat în DA].

- 12. CALÉVRI** s.m. pl. [10 dicționare; 2 citate].
 DEX: (Înv.) Pantofi groși, rezistenți.
 DEXI: (Înv.) Pantofi groși, rezistenți (din păslă).
 NDU: (Înv.) Pantofi groși de păslă. ISPIRESCU [v. corpus].
 DM: idem.
 DL: idem. ISPIRESCU [v. corpus].
 DA: Un fel de ghete; ISPIRESCU [v. corpus].
 SCRIBAN: s.v. *calevru*. (Munt.) Pl. Pantofi țărănești.
 CADE: Pantofi groși, țărănești. CARAGIALE: *Își vâră picioarele în calevri și iese în pragul prăvăliei*.
 ȘĂIN.: Pantofi groși țărănești de păslă. ISPIRESCU [v. corpus].
 TDRG: idem. ISPIRESCU [v. corpus].
CORPUS:
 ISPIRESCU – 1: *Își lepădă calevrii, își scuipă în palme și se agăță de copac ca să se urce în el* [aceiași citat în TDRG, ȘĂIN., DL, DA și NDU].

Lipsește din DEX:

- 10. CALĂF**, *calăfuri*, s.n. [Var.: *călăf*, *călăf*, *caluf* s.n.] [3 dicționare; 5 citate].
 DEX, DEXI, NDU, DM, DL, SCRIBAN, TDRG: –
 DA: (Turcism) Toc de imamea; ALECSANDRI – 2: *I-am cusut un călăf de ciubuc, cu mărele* [aceiași citat în CADE]. | Der.: NEGRUZZI: *Ciubuc încălăfat*; RUSSO.
 CADE: s.v. *călăf*. Toc de imamea, de ciubuc. ALECSANDRI: *I-am cusut un călăf de ciubuc, cu mărele* [aceiași citat în ȘĂIN. și DA]; NIC.-VORONCA: *Luxul la ciubuc îl făcea caluful, care era o garnitură de catifea sau de atlas, cusută cu fir*.
 ȘĂIN.: s.v. *călăf*. Toc de imamea: ALECSANDRI [aceiași citat în CADE și DA].
CORPUS:
 ALECSANDRI – 1: *Două calăfuri de imamele cu mușunachi*.
- 11. CARAMANIŪ** s.n. [Var.: *caramanliu* s.n., *caramanie* s.f.] [2 dicționare; 3 citate].
 DEX, DEXI, NDU, DM, DL, DA, CADE, ȘĂIN., TDRG: –
 DOOM: *caramaniu/caramanliu* adj. m., f. *caramanie/caramanlie*; pl. m. și f. *caramanii/caramanlii*.
 SCRIBAN: *Caramanliu* și *-niu, -ie* adj. Se zice despre un fel de covoare în care firele culorilor sunt separate între ele.
CORPUS:
 MINULESCU – 1: *Bagajul meu se compune dintr-un cușâr și două geamantane – rufe, haine, câteva cărți, o caramanie, două estampe japoneze*.
 CALINESCU – 1: *Pe un perete, rafturi adânci ca acele din prăvălii erau pline cu pachete de chilimuri, caramaniuri, șaluri vechi turcești*.
 CAMIL. PETRESCU – 1: *Un divan larg, în colț, așternut cu un covor caramanliu*.
- 12. CARANFİLĂ**, *caranfile*, s.f. [Var.: *carafilă*, *caramfilă*, *calafiră* s.f.] [6 dicționare; 4 citate].
 DEX, DM, DL, SCRIBAN: –
 DEXI: Garafă mică.
 NDU: Garafă. FILIMON [v. corpus].
 DA: Garafă (mică). IORGA [v. corpus]; FILIMON [v. corpus].
 CADE: Carafă. FILIMON [v. corpus].
 ȘĂIN.: Carafă. FILIMON [v. corpus].
 TDRG: idem. FILIMON [v. corpus]; REV. IST. (1896): *Clondire, calafire, De vin și rachiu pline* [poezie populară].
CORPUS:
 IORGA – 2: *Caranfile de cristal cu flori aurite mari* [aceiași citat în DA] | *100 pahară de vin, să nu fie de cristal, ci de cele urdinari, și vro 40 caranfile*.
 FILIMON – 1: *Uneori mă prefac că mut un scaun de la un loc la altul, alteori netezesc macaturile pe pat, umplu ciubucele sau pun apă proaspătă în caranfile* [aceiași citat în TDRG, ȘĂIN., CADE, DA și NDU].
- 13. CERCHEȘCĂ** s.f. [1 dicționar; 2 citate].
 DEX, DEXI, NDU, DM, DL, SCRIBAN, CADE, ȘĂIN., TDRG: –
 DA: s.v. *cerchez*, sensul 3, în forma *cercheză*; Haină purtată în satele răzeșești; H X.
CORPUS:
 SADOVEANU – 1: *Lipovanul, în cercheșca-i creață și cu cizme de glod, ne privea zâmbind*.

CUVINTE DIN DOMENIUL „MATERIALE, STOFE, OBIECTE DE ÎMRĂCĂMINTE etc.”

- 13. CAMOHÁS** s.n. [9 dicționare; 1 citat].
DEX: (Înv.) Un fel de stofă de mătase orientală.
DEXI: idem.
NDU: (Înv.) Stofă de mătase orientală; damască. FILIMON [v. corp.].
DM: idem.
DL: –
DA: s.v. *camhâ*; *camohas* este dat ca var.; FILIMON [v. corp.].
SCRIBAN: (Vechi) Adamască de mătase. FILIMON [v. corp.].
CADE: (Cuv. dispărut) Stofă de mătase orientală, damască;
ȘĂIN.: Damască. FILIMON [v. corp.].
TDRG: idem. FILIMON [v. corp.].
CORPUS:
FILIMON – 1: *Camohas de Veneția cu fir, camohas sadea, catifea cu aur și sadea de Veneția* [aceiași citat în TDRG, ȘĂIN., CADE, DA și NDU].
- 14. CEALMAGIU**, *cealmagii*, s.m. [4 dicționare; 0 citate].
DEX: (Înv.) Bărbat care purta cealma; (p. restr.) turc.
DEXI, NDU, DM: idem.
DL, DA, CADE, SCRIBAN, ȘĂIN., TDRG: –
CORPUS: –
- 15. CEĂPCĂ**, *ceapce*, s.f. [7 dicționare; 2 citate].
DEX: (Rar) Chipiu (polonez), șapcă.
DEXI: (Înv.) idem.
NDU: (Rar) Coif; chipiu, șapcă. ALECSANDRI [v. corp.].
DM: idem.
DL: idem. ALECSANDRI [v. corp.].
DA: idem. ALECSANDRI [v. corp.].
SCRIBAN: (Vechi) Coif. ZAMFIRESCU.
ȘĂIN.: Coif. ALECSANDRI.
TDRG, CADE: –
CORPUS:
ALECSANDRI – 1: [Polonii] *merg, bătând din pînten!*...
Zburdalnica lor ceată Străluce de departe în haine poleite: Dulămi cu flori de aur la piept împodobite Și-ncinse cu paftale de piatră nestemată, Ceapce purtând un vultur și pene la mijloc [aceiași citat în DA și DL].
- 16. CHIULĂF**, *chiulafuri*, s.n. [10 dicționare; 5 citate].
DEX: (Înv.) Un fel de căciulă turcească mare (în jurul căreia se înfășura turbanul).
DEXI: idem. BĂLCESCU [v. corp.]; proverb [v. corp.].
NDU: Căciulă turcească. BĂLCESCU [v. corp.]; proverb [v. corp.].
DM: (Înv.) Un fel de căciulă turcească.
DL: (Înv.) Un fel de căciulă turcească, asemănătoare cu ișlicul.
ALECSANDRI: *Osmanlii și bostangii Au să curgă mii de mii, Ah! aman, aman! Să ne puie un chiulaf, să facă țara pilaf* [aceiași citat în TDRG și DA].
DA: (Jeși din uz) Un fel de căciulă turcească, asemenea ișlicului, fes mare, în jurul căruia se înfășura turbanul; PANN; BĂLCESCU [v. corp.]; ALECSANDRI – 2 [1 din cele 2 atestări este în TDRG și DL]; I. NEGRUZZI; ZANNE [aceiași proverb în corp.].
SCRIBAN: (Vechi) Căciulă turcească; proverb [v. corp.].
CADE: Un fel de căciulă turcească. BĂLCESCU [v. corp.]; proverb [v. corp.].
ȘĂIN.: idem. BĂLCESCU [v. corp.]; proverb [v. corp.].
TDRG: idem. BĂLCESCU [v. corp.]; proverb [v. corp.].
CORPUS:
BĂLCESCU – 1: *Izbindu-se de pod, își pierdu chiulaful și feregeaua* [aceiași citat în TDRG, ȘĂIN., CADE, DA, NDU și DEXI].
DICT. PROVERBE – 1: *La așa cap, așa chiulaf* [aceiași proverb în TDRG, ȘĂIN., SCRIBAN, CADE, DA, NDU și DEXI].
- 14. CHINDISÎ**, *chindisesc*, vb IV. [Var.: *chindîși* vb. IV] [9 dicționare; 15 citate].
DEX: –
DEXI: Tranz. (Reg.) A broda.
NDU: idem. POP. [= TEODORESCU] [aceiași citat în TDRG, ȘĂIN., DA și DL].
DM: idem.
DL: idem. TEODORESCU: *Îmi coase Și-mi chindisește Guleras Lui taică-său* [aceiași citat în TDRG, ȘĂIN., DA și NDU].
DA: A broda, a coase la gherghef; A garnisi, a împodobi ceva; a sculpta. Cf. VICIU, BUD, BREBENEL, MARIAN, TEODORESCU [aceiași citat în TDRG, ȘĂIN., DL și NDU], MAT. FOLK., SCRIBAN: (Trans.) A broda.
CADE: idem.
ȘĂIN.: idem. TEODORESCU [aceiași citat în TDRG, DA, DL și NDU].
TDRG: idem. TEODORESCU [aceiași citat în ȘĂIN., DA, DL și NDU].
CORPUS:
PO – 3: *Feacără și cel brău chindisit den mătase răsucită albă, galbină, mohorâtă și roșie, cum Domnul lu Moisi poruncise.*
P. MAIOR – 1: *Hainele sânt numai de lână subțire și de preafrumoasă față, ci toate unite și fără chindisitură.*
AGÎRBICEANU – 3: *Cămeșute și ii albe, cu chindisitură rară pe măneci.*
BALADE POP. – 2: *Că ea tot țesea. Țesea -nchindisea, Și ea se numea Ileana Simzeana, Doamna florilor Ș-a garoafelor, Sora Soarelui, Spuma laptelui.*
- 15. CHIȚIMIE**, *chițimii*, s.f. [4 dicționare; 2 citate].
DEX, NDU, DM, DL, ȘĂIN., TDRG: –
DEXI: Casă foarte mică.
DA: Casă foarte mică, cf. bojdeucă.
SCRIBAN: s.v. *chițumie*. Cocioabă, casă mică.
CADE: (Olt.) Bordei, cocioabă făcută în pământ; (prin anal.) odăiță mică de tot.
CORPUS:
M. CARAGIALE – 1: *Zăpușala chițimilor scunde.*
C.T. POPESCU – 1: *O bojdeucă, o chițimie, putem să-i zicem oricum, dar tot casă rămâne, un spațiu identificat prin marca omenescului.*
- 16. CLICIN**, *clicine*, s.n. [Var.: *clicină* s.f.] [1 dicționare; 7 citate].
DEX, DEXI, NDU, DM, DL, SCRIBAN, CADE, ȘĂIN., TDRG: –
DA: (Trans.) Hăinuță de băieți, croită dintr-o bucată cu pantalonii, care se încheie îndărăt; PITIȘ, SCH.; ZORCA, JAHRESBERICHT; AGÎRBICEANU [v. corp.].
CORPUS:
AGÎRBICEANU – 5: *Oamenii purtau căciuli și clicine peste pieptare... | Ia-ți pieptarul și îmbracă-ți clicinul cel bun* [1 dintre cele 5 citate în DA].
- 17. CIORBALĂC**, *ciorbalăcuri*, s.n. [Var.: *ciorbalie* s.n.] [7 dicționare; 3 citate].
DEX, DM, DL: –
DEXI: Lingură mare de scos ciorba; polonic.
NDU: idem.
DA: s.v. *ciorbă*; Lingură mare de scos ciorba; COM.; PONTBRIANT, COSTINESCU, ȘIO.
SCRIBAN: (Munt., Mold.) Polonic, linguroi.
CADE: idem. REVISTA ION CREANGĂ
ȘĂIN.: idem.
TDRG: idem.
CORPUS:
STEINHARDT – 1: *Să smulgi polonicul, linguroiul, ciorbălăcu pentru a infuleca, morfoli și molfăi cu nesaț din materia urât mirositoare.*

CUVINTE DERIVATE FORMATE PE TERENUL LIMBII ROMÂNE

Apar în DEX:

- 17. CRÂNCENIE**, *crâncenii*, s.f. [8 dicționare; 3 citate].
DEX: (Înv.) Cruzime, asprime.
DEXI: idem.
NDU: (Înv.) Faptă crâncenă, cruzime. BĂLCESCU [v. corpus].
DM: idem.
DL: idem. BĂLCESCU [v. corpus].
DA: Cruzime, ferocitate; BĂLCESCU [v. corpus].
SCRIBAN: –
CADE: idem. BĂLCESCU [v. corpus].
ȘĂIN.: Faptă crâncenă.
TDRG: Cruzime. BĂLCESCU [v. corpus].
CORPUS:
BĂLCESCU – 3: *Matei pedepsi încă cu crâncenie pe cerbicoșii nobili unguri din Ardeal...* [aceiași citat în TDRG, CADE, DA, DL și NDU] | *Crâncenile, fărădelegile și amenințările turcilor mișcă ră toată creștinătatea.*
- 18. CHIOLHĂNÓS, -OĂSĂ**, adj., s.m. și f. [8 dicționare; 1 citat].
DEX: (Reg.) (Om) ticălos, mișel.
DEXI: idem.
NDU: idem. CREANGĂ [v. corpus].
DM: idem.
DL: idem. CREANGĂ [v. corpus].
DA: idem. CREANGĂ [v. corpus].
CADE: (Mold.) idem. CREANGĂ [v. corpus].
ȘĂIN.: idem. CREANGĂ [v. corpus].
SCRIBAN, TDRG: –
CORPUS:
CREANGĂ – 1: *Dac-ar ști ei, chiolhănosul și ticătuț, de unde am pornit astă noapte, ș-ar strânge leoarba acasă* [aceiași citat în ȘĂIN., CADE, DA, DL și NDU].
- 19. CIUDÎT, -Ă**, adj. [6 dicționare; 1 citat].
DEX: (Înv.) Neliniștit, frământat (sufletește).
DEXI: idem. CARAGIALE [v. corpus].
NDU: (Înv.) Neliniștit. CARAGIALE [v. corpus].
DM: idem.
DL: (Rar) Care se ciudește; neliniștit, curios. CARAGIALE [v. corpus].
DA: Intrigat, neliniștit, curios. CARAGIALE [v. corpus].
SCRIBAN, CADE, ȘĂIN., TDRG: –
CORPUS:
CARAGIALE – 1: *DRAGOMIR: Dacă te-ar întreba cineva pe tine de asta, ce-ai spune? ANCA: Ce-am văzut. DRAGOMIR (ciudît din ce în ce): Ce? ANCA (simplu): Că Dragomir a răpus pe Ion nu știu de ce* [aceiași citat în DA, DL, NDU și DEXI].
- 20. CLĂCUȘOARĂ**, *clăcușoare*, s.f. [8 dicționare; 1 citat].
DEX: Diminutiv al lui *clacă*; (glumet) faptă nepotrivită (a unui grup de oameni); poznă.
DEXI: idem. CREANGĂ [v. corpus].
NDU: Diminutiv al lui *clacă*; (fig.) poznă, ispravă, faptă nepotrivită. CREANGĂ [v. corpus].
DM: (Glumet) Faptă nepotrivită; poznă, ispravă.
DL: idem. CREANGĂ [v. corpus].
DA: idem. CREANGĂ [v. corpus].
CADE: Diminutiv de la *clacă*. CREANGĂ [v. corpus].
TDRG: s.v. *clacă*. Diminutiv.
ȘĂIN., SCRIBAN: –
CORPUS:
CREANGĂ – 1: *După ce se mântuie clăcușoara asta, lumea ne lasă în căt ne-a găsit și se împraștie, huiđuindu-ne* [aceiași citat în CADE, DA, DL, NDU și DEXI].

Lipsește din DEX:

- 18. CERBICÓS, -OĂSĂ**, adj. [Var.: *cerbicioș*] [6 dicționare; 3 citate].
DEX, DEXI, DM, DL: –
NDU: (Rar) Cu cerbicea tare; încăpățânat. BĂLCESCU [v. corpus].
DA: Orgolios, dărz. BĂLCESCU [v. corpus].
SCRIBAN: Îndărătnic, obstinat. Rezistent, tenace.
CADE: Cu cerbicea tare, groasă; Fig. Îndărătnic; dărz, semeț.
ȘĂIN.: idem. BĂLCESCU [v. corpus].
TDRG: idem. BĂLCESCU [v. corpus].
CORPUS:
BĂLCESCU – 1: *Matei pedepsi... cu crâncenie pe cerbicoșii nobili unguri din Ardeal* [aceiași citat în TDRG, ȘĂIN., DA și NDU].
EMINESCU – 2: *Opuseră... o rezistență foarte cerbicioasă... | El e omul cel mai cerbicos și, dacă a luat odată o hotărâre, apoi nu o schimbă cu una cu două.*
- 19. CHELĂRIE**, *chelării*, s.f. [2 dicționare; 11 citate].
DEX, DEXI, NDU, DM, DL, SCRIBAN, CADE, ȘĂIN.: –
DA: s.v. *chelar*. Funcțiunea chelarului [fără surse].
TDRG: s.v. *chelar*. idem.
CORPUS: „depozit de provizii, cămară”.
DOC. EC. – 10: *Taleri 6991, bani 48, ce arată că au lăsat la ocnă în chelărie.*
DONICI – 1: *De-aici la cuhnii, de-aici la chelărie, Apoi pe la cămări, apoi la garderob.*
- 20. CIUDĂȚIE**, *ciudății*, s.f. [4 dicționare; 2 citate].
DEX, NDU, DM, DL, ȘĂIN., TDRG: –
DEXI: Ciudățenie; originalitate; minunăție.
DA: s.v. *ciudat*. (Rar) Ciudățenie. PONTBRIANT; GANE [v. corpus].
SCRIBAN: s.v. *ciudățenie*. idem.
CADE: s.v. *ciudățenie*. ODOBESCU [v. corpus].
CORPUS:
ODOBESCU – 1: *Simpatia muzică a lui Weber pare că netezește, cu o suflare lină, toate asprimitile, toate nesăbuitele ciudății ale unor așa discordante contraste* [aceiași citat în CADE].
GANE – 1: *A doua zi, în zori, pe când lorzii dormeau mai bine, visând poate despre ciudăția obiceiurilor și a poștilor noastre, Petrea Dascalul bătu la ușa lor îndemnându-i să plece* [aceiași citat în DA].
- 21. CLINCHETITÖR, -OĂRE** adj.
[1 dicționar; 6 citate (inclusiv vb. *a clincheta*)].
DEX, DEXI, DM, DL, DA, SCRIBAN, CADE, ȘĂIN., TDRG: –
NDU: (Rar) Care produce clinchete; care reprezintă clinchete. CĂLINESCU: *Adaoge-se harul de a gândi prin simțuri, de a imita prin sunete foșnitoare, horăitoare, clinchetitoare.*
CORPUS:
BLANDIANA – 1: *O zi al cărei temperament nestăpânit și clinchetitor sugera mai degrabă o explozie primăvăratecă*
CĂRTĂRESCU – 4: *Candelabru din plafon înălțându-și parcă tot mai sus țurțurii clinchetitori... | Clinchetind cu lingurița prin cești.*

CUVINTE DERIVATE FORMATE PE TERENUL LIMBII ROMÂNE

- 21. CLIPÎȘ** adv. [9 dicționare; 2 citate].
DEX: (Rar) Într-un moment, într-o clipă, repede.
DEXI: (Inv.) Într-o clipă.
NDU: idem. ALECSANDRI [v. corpus].
DM: (Rar, în poezie) Într-un moment, într-o clipă.
DL: idem. ALECSANDRI [v. corpus].
DA: idem. ALECSANDRI [v. corpus]; I. NENIȚESCU: *Și în zări clipiș pierea.*
SCRIBAN: –
CADE: idem. ALECSANDRI [v. corpus].
ȘĂIN.: idem. ALECSANDRI [v. corpus].
TDRG: idem. ALECSANDRI [v. corpus].
CORPUS: ALECSANDRI – 1: [Calul zburător] *trece pe sub nour, și trece pe sub stea Clipiș, cum se strecoară prin oameni vestea rea!* [aceiași citat în TDRG, ȘĂIN., CADE, DA, DL și NDU].
- 22. COLIVIOĂRĂ**, *colivioare*, s.f. [8 dicționare; 4 citate].
DEX: Diminutiv de la *colivă*.
DEXI: idem.
NDU: idem. POP. [= ALECSANDRI] [v. corpus].
DM: idem.
DL: idem. ALECSANDRI [v. corpus].
DA: idem. [numai în versuri pop.] ALECSANDRI [v. corpus]; MAT. FOLK.; RĂDULESCU-CODIN; MARIAN; ȘEZ.: *Pleacă țiganu' la moară, Să-mi facă d-o colivioară, C-a murit tat-so aseară.*
CADE: Diminutiv de la *colivă*.
TDRG: Diminutiv.
SCRIBAN, ȘĂIN.: –
CORPUS: ALECSANDRI – 1: *De-i lua o slușioară, Deie Dumnezeu să moară Să-i mănânc din colivioară* [aceiași citat în DA, DL și NDU].
- 23. COMICITĂȚE** s.f. [6 dicționare; 1 citat].
DEX: (Rar) Caracter comic.
DEXI: idem.
NDU: idem.
DA: s.v. *comic*. (Efect) comic. ZAMFIRESCU [v. corpus].
SCRIBAN: Calitatea de a fi comic.
CADE: Efect comic. ZAMFIRESCU [v. corpus].
DM, DL, ȘĂIN., TDRG: –
CORPUS: ZAMFIRESCU – 1: *Privind-o cu niște ochi teribili, de o comicitate nespuză* [aceiași citat în CADE și DA].
- 24. CESCŪȚ**, *cescuțuri*, s.n. [Var.: *ceascuț* s.n.] [9 dicționare; 10 citate].
DEX: (Reg.) Timp foarte scurt; clipă.
DEXI: s.v. *cesuț* [cescuț e dat ca var. inv. și reg.] Cesuleț.
NDU: (Reg.) Diminutiv al lui *ceas*, moment, clipă, timp (scurt). BUDAI-DELEANU [v. corpus].
DM: idem.
DL: idem. SEVASTOS: *Nu mai este decât un cescuț de vreme* [aceiași citat și în DA]; MARIAN: *Mama peste-un cescuț vine.*
DA: s.v. *ceas*. idem. PRAV. [aceiași citat în CADE]; DOSOFTEI – 3 [aceiași atestări și în corpus]; CANTEMIR [v. corpus]; LB; SBIERA – 4; SEVASTOS [aceiași citat și în DL]; MARIAN.
SCRIBAN: idem. PRAV.
CADE: Diminutiv de la *ceas*; PRAV.: *Peste un cescuț să-i zică: pasă, de bate pre Ioan* [aceiași citat în DA].
TDRG s.v. *cēs* [= *ceas*]. Clipă, interval mic de timp. DOSOFTEI [v. corpus].
V. A. URECHE, LEGENDE: *Haldeji să ne vedem un cescuț de jupânese.*
ȘĂIN.: –
CORPUS: DOSOFTEI – 3: *Preste un cescuț vădzuți preuși îmbrăcați și în veșminte albe arhieresti întrând* [aceiași atestări și în DA].
CANTEMIR – 1: *Eu deși că la mine nu am, ce, de-i va fi voia, un cescuț să mărg dă aduc* [aceiași citat și în DA].
BUDAI-DEL. – 1: *Și tocmă în cescuțurile scumpe* [aceiași citat și în NDU].
- 22. CLOȘCĂRIE**, *cloșcării*, s.f. [2 dicționare; 3 citate].
DEX, DEXI, NDU, DL, SCRIBAN, CADE, ȘĂIN., TDRG: –
DM: Loc în care se țin cloștile.
DA: Locul în care se țin cloștile; (fig., în bațjocură) trăsura veche. ZAMFIRESCU: *Cloșcării o porni din nou prin hârtoape* [alt citat decât cele 2 din corpus].
CORPUS:
ZAMFIRESCU – 2: *Conu Dinu îi împacă pe toți, făgăduindu-le să puie caii la o cloșcărie de brașoveancă, în care intra toată corabia lui Noe.*
- 23. COLIBIOĂRĂ** s.f. [4 dicționare; 12 citate].
DEX, DEXI, NDU, DM, DL, ȘĂIN.: –
DA: s.v. *colibă*; Diminutiv de la *colibă*; DOSOFTEI [v. corpus].
SCRIBAN: Colibă mică.
CADE: Diminutiv de la *colibă*. SLAVICI [v. corpus].
TDRG: Diminutiv.
CORPUS:
DOSOFTEI – 4: *Și la colibioara sa n-avea nemică, fără numai trupul său.*
GORJAN – 2: *Nu e de cuviință a ședeia singură în colibioara ei.*
LEGENDE POP. – 2: *Cum zări colibioara, se și apropie de dansa și intră înăuntru.*
EMINESCU – 1: *Colibioara cea de trestii.*
SLAVICI – 1: *El își cumpărase o vie, și acum se gândea să-și mai zidească și o casă, pentru ca la vreme de bătrânețe să se poată retrage în colibioara lui, cum avea el obiceiul de a-și numi viitoarea casă* [aceiași citat în CADE].
TEODOREANU – 1.
REBREANU – 1: *Un bordei mare, de bărne groase, înconjurat de colibioare mai modeste.*
- 24. COMICĚSC, -EASCĂ** adj. [2 dicționare; 4 citate].
DEX, DEXI, DM, DL, SCRIBAN, CADE, ȘĂIN., TDRG: –
NDU: (Inv.) Comic. BUDAI-DELEANU [v. corpus].
DA: s.v. *comic*. Comic. DOC. (a. 1799): *Se desfătează cu dulceața cetirii acestui romanț mic comicesc.*
CORPUS:
BUDAI-DELEANU – 2: *Soiul acestor felii de alcături să cheamă comicesc, adecă de răs. | Izvodiri comicesti* [aceiași citat în NDU].
SCAVINSCHI – 1: *Întâmplare comicescă.*
CĂRTĂRESCU – 1: *Tragodie comicescă în cinci perdele.*
- 25. COMPROMETARISÎ** vb. IV. [1 dicționar; 2 citate]
DEX, DEXI, NDU, DM, DL, SCRIBAN, CADE, ȘĂIN., TDRG: –
DA: A compromite. ALECSANDRI [v. corpus].
CORPUS:
RUSSO – 1: *Eu mă grăbesc a vă face știut această comprometarisire, ca unul ce întotdeauna am fost și sunt al dv. iubitor...*
ALECSANDRI – 1: *Să-ți dau pace, după ce m-ai comprometarisit?* [aceiași citat în DA].

LA LEXICOGRAPHIE ACTUELLE ET LES CORPUS ÉLECTRONIQUES
Le traitement des archaïsmes et régionalismes dans DEX

(Résumé)

Dans l'article on se préoccupe de la possibilité de recourir aux corpus des textes électroniques pour améliorer la pratique lexicographique du roumain. Le cas étudié est celui des archaïsmes et mots régionaux dans DEX.

Mots-clé: lexicologie, lexicographie, corpus électroniques, archaïsmes, régionalismes.

Cuvinte-cheie: lexicologie, lexicografie, corpusuri electronice, arhaisme, regionalisme.

*Institutul de Lingvistică „Iorgu Iordan – Al. Rosetti”,
București, Calea 13 Septembrie, nr. 13*

Mihaela Marin

CONSIDERAȚII ASUPRA LEXICOGRAFIEI BILINGVE
ROMÂNNO-PERSANE

Alcătuirea unor dicționare ale limbii persane, explicative, bilingve și chiar multilingve de tip comun are tradiție milenară. Numărul lor este greu de stabilit deoarece manuscrise se descoperă destul de des, iar aria lor de răspândire duce din India în Turcia sau în Asia Centrală ca să ne referim la depozitele de manuscrise existente în marile biblioteci europene și care nu sunt în totalitate inventariate¹.

Un monument al lexicografiei persane este *Loqat-e fors* sau *Loqat-e nāme* al lui Asadi Tusi, alcătuit în secolul al XI-lea (tipărit pentru prima dată de Paul Horn în 1897, după un manuscris din secolul al XIX-lea, păstrat la Vatican) și care conține circa 2 300 de cuvinte culese nu numai din izvoare scrise ci și din vorbirea curentă sau din terminologia meșteșugărească².

Dicționarul amintit a reprezentat un model de urmat pentru mulți lexicografi, care l-au îmbogățit ulterior. Acești autori sunt originari din diferite provincii ale Persiei, iar în perioada de decădere a literaturii persane clasice (când centrul de greutate al acesteia se mută în India sub influența Marilor Moguli) interesul pentru dicționarele explicative ale limbii persane va fi mare, fiindcă aceasta va deveni limba de curte vorbită și de nenativi.

¹ De fapt, în iranistică se consideră că au existat peste două sute de mii de titluri de dicționare explicative. Profesorul rus M.P. Salemann, într-un studiu din 1888, legat de dicționarul *Mear-e Jamali* menționează titlurile a 161 de astfel de lucrări, iar filologul iranian Said Nafisi, în prefața la dicționarul *Farhang-name-ye fārsi* sau *Fanudsar*, publicat începând cu 1938, completează lista cunoscută până atunci. În introducerea la *Farhang-e fārsi*, Mohammad Mo'in, la capitolul *Dicționare persane*, vol. I, Teheran, 1995, 39–43, menționează alte lucrări lexicografice elaborate în India și Iran.

² V. Bageacu, *Curs de istoria lexicografiei persane*, note de curs.